

MEIE MATS

Tallinn, Harju t. 45 • Ilmub 2 korda kuus • 19 aastakäik • 1921 • Mai, 7 • Nr. 15 (292)

Eesti näitekunsti tulewiku ülesanded.

Gori joon. E. I. puul.

Hiljuti tehti Tallinnas tubakawabriku „Hawanna“ jaoks kino reklaamüleswõtteid. Esinesid „Estonia“ ja Draamateatri näitlejad.

Näitekunsti isa (Wiru tänawal möödakäijale): „Ostke suitsu! Kõige parem sort! Ostke, toetage kunsti!“

Tellimise hind:

1 kuu — postiga 35 mk.

1 „ — postita 33 „

Mäljamaale 70 mk. kuus

MEIE MATS

Eräpoletu nalja ja pilkeleht
Ilmub 2 korda kuus. XIX a.Toimetus ja talitus: Harju t. 45
TallinnasTarvitamata jäänud kirjatõid
tagasi ei saadetaSaadetamisel kirjatõidel peab
saatja täielik aadress olema

Õnnetu arv.

Weeguse Eets.

(Lõpp.)

Oli kena pühapäeva hommik.

Taewas oli puhas, kui miksitud pastal ja päikene hiilgas kui hiidlaste pükkindõp.

Hiilgaw oli ka Tohlaka rahwa meeleolu.

Peremees oli sulase Jaani waksali herra Kopsiku wastu saanud ja mõttis ise kärsitumate sammudega toa pikkuft ja laustu.

Eiisu oli õõ jookkul raamatu „Kunst wiisakas olla“ pähe õppinud ja luges nüüd sealt isale ja emale paragrahwisi ette, kuidas need ennast linna herra juuresolekul ülewal pidama peawad.

Ema ei teinud muud kui ohkas. Isa kuulas seni waikides, kui tütar ette luges. Waewalt oli see aga lugemise lõpetanud, kui ta kõnelemiseks sõna wõttis.

„Misa sest ilmaasjata loed! Minuse see omeli meele ei jää. Teen nii, kuidas ikka olen teinud.“

„Aga sellega wõid ja ennast plahmeerida ja kõik asja portsu ajada,“ tähendas Eiisu poolaralt. Isa urises weel paar sõna ja astus uksest õue.

Nõnda läks ootamisega weel paar tundi mööda.

Wiimaks kella ühe ajal kuuldus tee pealt wankri mürinat ja sõiduwanker, sulane Jaan ja keegi wõõras herra peal, weeres wärawast õue ja pidas trepi ees kinni.

Kohu ruttasid peremees, perenaine ja tütreke wõõrast wastu wõtma, mis õige südamlikult sündis.

Eiisu wõttis herra Kopsiku kohu oma arwustama pilgu alla.

Sihitaw isik oli kehkumise kaswuga, hallis suwe-üllikonnas, tšilindriga ja glasee kinnastega. Ühes käes hoidis ta wäikest tsuunmadani ja teises hõbenupuga keppli.

Ühe sõnaga, awaldas herra Kopsiku wälimus Eiisu peale rahuldawat muljet. Wist niisama sugune arwamine oli Kopsikul ka oma tulewastest küljeluuft, sest et ta tema kätt õige soojasti pigistas.

Oh ja ime! Waewalt puutus Herberti käsi Eiisu omasse, kui sellel kõik waewaga päheõpitud wiisakuse reeglid kui proga ära pühitud olid.

Asjata püüdis ta omale meelde tuletada, kuidas ta kumardama ja mida ütlemata peab, aga midagi ei tulnud meelde. Mis kadunud, see kadunud!

Peale lühikest sõnawahetust mindi tupp, kuhu mehede Kopsiku poolt toodud konjakipudeli juurde sõprust süwendama jäid, kuna naised kööki ruttasid kehakinnitust wabritsema.

Eiisotja rääkisid mehed ilmaft, teest, maast ja taewast, kuid wiimati kadus jutu lõng käest ära ja ei tahtnudki enam otja peale jõuda.

„Kui läheks õige jõe ääre weski kohta waatama?“ sõnas peremees wiimaks peale pikemat waitolemist.

„Olen rõõmuga nõus, herra Tohlakas,“ wastas Kopsik kumardades.

Mehed läksid wälja ja tulid alles poole tunni pärast tagasi.

Herra Kopsik oli kõigist nähtud asjust üliwaimustatud ja oli walmis oma asutuste ja tööstusega Tohlakale kolima. Tohlaka kohta wäärtust hindas ta kahe miljoni marga peale ja peale selle kena kahekümneiseitsmeaastane Esiise, kellega ta pärast lõunat asja läbi rääkida õtustas.

Waewalt olid mehed tagasi jõudnud, kui nad jõogituppa kutsuti, kus Eiisu ühes emaga laua oli katnud, kuid niisugusel algupärase kombel, et mõni elukutseline keiner seda nähes ennast hauas ümber pööranud oleks.

Kuid herra Kopsik laskis kõik selle oma kahe silma wahel jääda, ja istus ükskõikse näoga lauda, lauandusid oma ees nõuete kohaselt ümber paigutades.

Eiisu oli toitute ümberkandmise oma hoolteks wõtnud, kuid sealjuures ei jätanud õnnetused teda sugugi katsumata. Nõnda tuli ette, et ta herra Kopsikule liha kohwi tassi tõstis ja kohwi supitadrekule waldas. Worstwaagna kandmisel jäi ta jalga tooli tahja kinni ja waagen kukkus käest maha, worstiisi oma alla mattes. See oli armastus.

Peremees püüdis esmast ka kahwliga süüa, kuid wiskas wiimaks käest ära, midagi ilma asjata risust pomiseedes ja hakkas kättega toitu suhu topima. Seda tegi ta nii omakasupüüdwalt, et wiimaks läkastus peale kippus ja ifegi nahakorilad wäiksel wiisil kaasa laulsid.

Ka perenaist ei jätanud äpardused rahule, sest et üks kodu kaswanud kärbes heaks arwas ennast tema nina auku opteerida, kus kohu anarhistiline rewolutsioon lahsti läks, mis ennast esmast nina ja näo kortsutamises ja selle järele waljus „hatsiis“ ja üle laua lendawa leiwa ja kohwi segus awaldas.

Herra Kopsiku tuju oli wiimase kraadini rikunud ja oleks peaaegu jõogilaualt üles karamud ja ära sõitnud, kuid mõte kahemiljonilise talukoha ja ilusa kahekümneiseitmeaastase pruudi peale hoidis teda sellest üllurimalast tembusst tagasi.

Tema õnneks lõppes wiimaks omeli jõogi aeg ja tõusti laua tagant üles.

Liisu tõttas ruttu ära, et wiisakuse reegliid uuesti meeletuletada ja perenaine jooksis lauda juurde, kuna peremees ja Herbert üksinda elutappa läksid.

Viimaks tuli Liisu tagasi ja nüüd wabandas peremees ennast külalise ees, et ta igapäewase harjunud kombe järele lõunauinakut pidama läheb, millega see väga rahul oli, sest et ta nõnda Liisuga üksi jääda võis ja otsustas kohe asja juurde tüürida.

„Teie talu, austatud preili, on väga tore da koha peal ja meeldib mulle väga. Ma oleks õnnelik, kui ma siia jäädawalt asuma võiksin jääda.“

„Teie austate meid oma meelitustega üleliia,“ wastas Liisu sügawasti punastades.

„Tõepoolest on teil siin kõikipidi eeskujulik majapidamine ja ma sooviksin seda ligemalt tundma õppida, sest et ma enne teie papaga ainult jõe ääres ja lautade juures käisin. Kas tohin teid paluda, et teie minuga weidi jalutama tuleksite?“

„Olen heameelega nõus, herra Kopsik!“ wastas Liisu kergesti kumardades.

„Siis lubage, et ma teile oma käewart toetuseks pakun.“

Liisu ulatas oma käe ja huwitaw noorpaar astus õue ja hakkas põllu poole sammuma.

Õsiotsa sammusid mõlemad vaikides. Herbert kaalus järele, kuidas kõige parem oleks armastust awaldada ja Liisu rind ahwardas rõõmu pärast lõhkeda ja jüda hõiskas: „Nüüd, nüüd — wiimaks ometi!“

„Oi, kui kena siin kõik on! Misjugune ilus waade siit orasepõllu ja kaugemale kalesalu peale awaneb. Ja kui wärske ja lõhnaw õhk igalpool on. „Küll on aga ilus maal elada,“ sõnas herra Kopsik wiimaks juttu alustades.

„Aga siiski meeldib mulle linn rohkem,“ tähendas Liisu.

„Wõib küll teie arwates nõnda olla, aga minule ei meeldi ta sugugi.“ Kas teie kaua linnas olete elanud?“

„Oh ei, ma ei ole seal päewagi elanud, waid ainult kaks korda papa kaasas turul kraami müümas käinud.“

„Siis ei ole teie õieti linna weel näinudki?“

„Mitte rohkem, kui neid uulitsaid, kust läbi läksime ja ka turuplatsi.“

„Wäga kahju! Siis lubage, et ma teile warsti linna tahtsamaid kohte näidata tohin, sest lootuse järele sõidate teie pea mind ka linna vaatama. Ja kui teie linnast üleüldist waadet tahate saada, siis wõime Pika Hermani otsa ronida ja sealt nüka waadata, kui jüda kutsub, kui teie pea sarnases kõrguses aga pöörutama ei hakka.“

„Ah ei sugugi. Seda ma ei karda. Waadake seda suurt kahekorset maja meie ees. Kui —“

„Mis maja see on? See näib just kui mõni wabrik olewat.“

„Tõepoolest ongi see midagi sellesarnast. Alumisel korral on rehhehoone, kuna ülewal kuwatus-tare, pesuköök ja rullikamber asuwad. Kui seda

maja ehitati, olin ma alles ühksa aastane ja kõndisin üsna julgesti seal kõrgel telingite peal ringi, kus praegu korsten seisab ja pea ei hakanud kordagi pöörutama.“

„Noh, siis wõite üsna julgesti Pika Hermani otsas seista,“ tähendas herra Kopsik. „Siis on see maja alles hilja aja eest ehitatud ja wõib väga hästi muuks otstarbeks, näituseks kompweki tootuseks ehk meiereiks sisse seada.“

„Ja muidugi. Nagu ma juba tähendajin, ehitati see hoone siis, kui mina ühksa aastane olin, sellega siis aastal tuhat kaheksasada — ei, tuhat ühksasada — kaks. Mul seisab see aeg sellepärast hästi meeles, et minu onu, kes seda hoone wunda-menti ehitas, mulle kohe esimesel tööpäewal ühksandama sünnipäewa puhul tore da kingituse tõi. Nõnda hakati seda hoonet just minu sünnipäewal ehitama.“

„Tõesti tähelepanemisewart juhtumine!“

Nõnda kõneldes olid mõlemad tähelepanu all olewa maja ette jõudnud ja herra Kopsik lõi silmad üles, et maja wäärtust ja kasutamisewõimalust lähema kaalumise alla wõtta. Selsamal silmapilgul nägi ta, et ülewal räästa all järgmine kiri seina sisse lõigatud oli:

Ehitatud

1885. aastal.

Herra Kopsik ei jõudnud selle asja üle weel järele mõteldagi, kui ta oma kõrwal häda hüüet kuulis. Ümber waadates nägi ta, et Liisu ehmatanud silmil seinal olewa kirja peale waatas ja nagu habeme nuga kokkulangeda ahwardas ja oleks oma ahwarduse täitunudki, kui herra Kopsik teda toetanud ei oleks.

Jalutuskäigult tagasi jõudes, seletas Kopsik wiisakalt, et tal praegu alles meelde tulnud, et neil täna õhtul linnas kaupmeeste seltsi koosolek on, millest ta tingimata osa peab wõtma ja sellepärast ära mõtleb sõita.

Õsiotsa püüdis peremees ja perenaine teda tagasi hoida, kuid wiimaks läks peremees, nähes, et tagasihoidmine ei aita, õue, et waksaliisõiduks hobust ette lasta panna.

Liisu ei tulnud enam nähtawale.

Jumalagajätmine Tohtlaka wanadega oli lühike ja külm.

„Ma teatan oma otsust kõige lähemal ajal!“ hüüdis herra Kopsik wankrisse hüpates ja wanker weeres minema.

Ja otsus tuligi.

See oli kiri, milles Kopsik teatas, et ta asja üle uuesti järele mõelnud ja Liisuga abiellu ei soowi heita.

Liisu meeleäratamine oli piirita.

Ja seda oli kõik see õnnetu arw seal seinal teinud.

Mis see aitas, et see arw pea pärast seda juhtumist seina seest wälja raiuti ja Liisu laastudki pliida all ära põletas. Kurwa saatuse oli ta Liisule toonud ja seda saatust ei parandanud enam keegi.

Haridusminister Bauer.

Hirmul on suured silmad.

ehk

wahel nuhtleb Jumal ka kiriku wöörmündrit.

Jutt lähemast minewikust.

A. Sakalan.

I

Mart Wanakaew oli W. wallas L. külas asuwa Wanakaewu talu omanik. Peale taluniku ameti oli ta weel kauaaegne kiriku wöörmünder, endine wallakohtumees, talitaja abi, L. küla külakubjas (see nimetus ei pea mitte tähendama, et L. külas kommunistiline maapidamine sisse oleks seatud ja Wanakaewu Mart elanikkude poolt tööülevaatajaks, see on maakeele sõnaga, kubjaks, walitud, waid külakubjas on isik, kes külaelanikke kõrgema ülemuse määruste üle informeerib — järelikult, küla administratsioonis õige tähtis „nina“) ja, võib olla, weel mõni muu säherdune ametmees.

Wanakaewul oli keskmine talukoht, mis aastast mõned head tuhanded puhast tulu andis. Siiski arwas Mart, et teda sellepärast sugugi weel hingeõnnistusest ilma ei jäeta waid et see hoopis selle wastu üks jumala meelepäraline töö on, kui ta aasta jooksul senisest umbes kümme kord suurema summa seda warandust, mida koi ja rooste rikub, Wanakaewu rehetoa ahjumüüri sisse tehtud terawmõttelise panipaika mahutab — ja hakkas sellepärast teid otsima, kuidas patust mammonat maailmast kurjategemisest ära meelitada. Ta proovis mitmeid abinõusid, ja walis neist lõpuks kõige kohasema, — hakkas armsast jumalawiljast „kurjukaste-wett“ pruulima... Oma wöörmündriliku jüdametunnistuse wõimaliku protesteerimise hädahoju kõrwaldas Mart sellega, et piiblist selle peatüki üles otsis, milles kõneldatakse Kaana linna kit-

siit peigmehest — kes küll pulmi tahtis pidada, kuid pulmawina tarwilisel möödul osta ei raatsinud — ja seda kõige selle aja luges, mil ta esimest „tegu“ pruulis. Ühtlasi tõmbas ta sirgejoonelisi paralleelselelekkordse ning nüüdse olukorde wahel, ning kõigi nende lõppurejultaadiks oli, et käesolew tegewus, s. o. „eluwee“ keetmine, tema, Marti, paradüüsi pääsemisele wähematki takistust ei saa teha, sest et ta peajasjalikult otse samuti kalli „elutilga“ puudusest tingitud. Ning sellepärast wõis Marti jüdametunnistus sellega rahulikult leppida.

Kuna esimene „tegu“ nagu tawalikult algus ikka, weidi raskem oli, läks asi pärastpoole üsna libedasti. Kui oma wiljake otja lõppes, ostis Mart wöörüht lisa juurde ja töötas edasi. Oige pea juba kerkis ta sissetulek kümnekordseks. Mart nägi, et ta soowid täidenewad ja oli selle eest taewataadile wäga tänulik.

II.

Käesolewa aasta kewadel aga juhtus midagi, mille tagajärjed Martile must-walge peal selgeks tegid, et taewataat pahanduse- ning karistamisetuus olles, tallede ja siikkude, s. t. patuste ilmalaste ja kiriku wöörmündri wahel wahet ei tee. Sündmus, mis Marti sellele kibedale äratundmisele saatis, oli järgmine:

Ühel kenal päewal keetis Mart wäikses, elumajast lahus olewas, pesuköögi taolisel möbleeritud hoones jällegi wa' „elutilka“, sest eila õhtul oli ta tagawarast wiimase tilga otja lõpetanud ja mõne päewa pärast oli oodata jällegi ühte „agenti“, kes suurema portsu seda jumalaandi „turule“ pidi toimetama. Mart popsutas lee ees puupaku peal istudes piipu ja waatles, kudas ilusad haljad tilgad rõõmsalt sulpsudes torust allolewasse anumasse kukkusid. Rammestawa soojuse ja ühjetaolise tegewusega oleku mõjul jäi ta tukkuma.

Mõne aja pärast ärgates nägi, et anum wahetpidamata sulpsuwaist tilkest juba täis oli korjunud. Oli waja teist alla panna, sest see hakkaks peagi üle woolama. Mart astus õue.

Oues löi ta silmad juhtumisi külatele... ent teisel silmapilgul pidi ta põlweledele wärisedes maha langema, saades sellest hoiduda ainult seeläbi, et haaras kinni lähedast wärawatulbast... Siis waatas uuesti külatele... Sa, isfand jumal — need ratsanikud, kes seal kiiresti külale lähenesid, olid ju lähedase rannawalwe sõdurid ja see esimene seal oli ju kohaline kriminaalpolitsei ise... Oli kõnelnud juttu läbiotsimistest külades nende samade sõdurite ja politsei poolt, samogonnikete jate leidmise mõttes — nii et ei olnud kahtlust nende tuleku eesmärgis — ja nüüd... nüüd on nad ka siin!..

Ratsanikud keerasid paremat kätt ja sõitsid otsekohese esimesesse, Wanakaewust paar suitsu eemal asuwasse, Hansu pere õue.

Mart ruttas waarudes oma töökoita tagasi ja wajus pakule, hädakoht polnud weel käegakatsutatud, sellepärast oli weel aega ette panna aru pärimist iseendale: — mis nüüd teha?

Oli mõistetaw: siia oma „wabrikuga“ tege- wusse ta ikka wist ei wõinud jääda. Sest usult peetakse praegusel ajal nii wähe lugu; ja kui kroonumehed, oma nuuskimisejärjega siia jõudes, teda „karakakraadimises“ kohtawad, siis ei saaks nad wististi mitte jeda arwesse wõtma, et ta ju ainult piibli näpunäitel samogonni pruulima on hakanud. Waid nad teewad protokollid ja, wõib olla, et panewad tema, wana inimese ja ausa kiriku wõõrmündri, kõikide kurjade ilmalaste hür- wituseks ja lõbaks, ka wangigi. Ehk kuigi nad jeda ei tee ... — ent no piiblisti on öeldud üks sõna, mis praegusesse seisukorda üsna wist ko- hane oleks: „parem on, kui su pahem käsi mitte ei tea, mis ju parem käsi teeb!..“ Ei, no, ega see sõna küll päris kohane pole, aga...

Aga, järelikult, oli ikka waja „wabrikuga“ seniks, kuni hädaoht möödanenud, nagu öeldakse, „põranda alla“ pugeda. Ent oli ju „tegu“ käsil ... ja selle tõttu aeg „põranda alla“ pugemiseks liig wähenegi!.. Mart mõtles palawikuliselt, mis teha — ja tuli lõpuks otjusele „wabrikut“ ühes pesuköö- giga ilma kurjusele ohwriks tuua — lühidalt öel- da: teda maha põletada!

Et ta oma seisukohaselt teadma pidi, et ma- japõletamine ikka keelatud töö on, — siis ei ha- kanud ta mitte tukki otjekohse räästasse toppi- ma. Pesuköögi tagaseinas oli kümnekond kubu ahjukütteks tarwitatawaid kuiwi kadakaid. Nende läheduses oli õlewihk, millel Mart oli õffel lama- nud. Ja jeda ei wõi ju ometi keegi, isegi tae- wataat mitte, kui ta õigusearmastaja tahab olla, Mardile suureks süüks arwata, et tal, kui ta õle- wihu peal kükitades tukiga piipu põlema süti- tas, tukk maha kukkus, kuna ta ise ühte samo- gonnianumasse kukkunud prusfakat päästma rut- tas. Ning see oli ju niisama selge õnnetus, et ta selle päästetöö juures kogemata „eluee“=anuma ümber tõukas, millest „eluwesi“ põrandale woo- las, kus ta, kuna õlewihk wahpeel põlema oli hakanud, põlema plahwatas...

Mart katsus, et köögist wälja sai... Peagi wõid leegid katusest wälja. Tuul oli hüwast kaa- reist, nii et muid hooneid tuli ei ahwardanud. Mõne aja pärast appirutanud naabrid leidsid eest ainult pesuköögi suitsewad waremmed, ja Mardi, kes Hiitopi poosis aherwarte kõrwal seisis...

III.

Esimest korda tikkus Mardile wägisi „ku- radi“ sõna huultele seltsamal päewal — kui poli- tseinikud Wanakaewule ei tulnudki, waid paari- kolme peret läbi otjides ära sõitsid... Neid ei wõi süiski mitte süüdistada, et nad komistusekiwiks olid, mille peal Wanakaewu Mart, kes eluga jumalakartuses elanud, nüüd peaaegu langema pi- di: neile oli kaebatud, et L. külas kufagil samo- gonniwabrik on — jeda aga Wanakaewu Mardi juurest otjida ei tulnud neile ega ka paljudele teis- tele uneski meele...

Mart käis terve nädala sarnasel näol ringi, nagu oleks ta oma armsama wenna kaotanud.

Piiskar,

isesotside liider ja uus waimline isa.

Kui naabrid, kes õnnetuse tõsist suurust ei aim- nudki, teda trööstisid, et see kahju nii wäga suur polegi ja palju suurem oleks wõinud olla, kui tuli ka aitade ja lautade külge oleks löönud, wastas ta igakord kristliku alandusega: „Issand on an- nud, Issand on wõtnud, tema nimi olgu kiide- tud!..“ — Ent näole aga ilmus tal igakord ipe- sugune kurblik-tige ilme, millest trööstijad, pärast isekeskis, arwasid järeldada wõiwat, et ta süda nende sõnadega mitte just peri pole...

IV.

Ühel õhtul, mõni päew hiljem kirjeldatud sünd- must, ilmuski Wanakaewule keegi Mardi „kauba- toimetaja“, kes „eluee“, mis Mart pruulis, „tu- rule“ toimetas, uue „kauba“ järele, mida tal see- kord aga saada ei õtnud. Ta kuulas Mardi ju- tustust juhtunud õnnetuse üle kaastundlikul näol. Kui Mart kaebas, et uue „wabriku“ jaoks enam „apparaati“ kufagilt saada ei ole, lõi ta endale äkki otja ette ja hüüdis rõõmsalt: temal olewat parajasti teada üks „wabrik“, mida müüa tahe- tawat. Hind olla küll weidi kalliwõitu, kuid „wab- rik“ olewat selle eest „aus“ — palju täielikum kui Mardi senine „wabrik“.

Marti rõõmustas see teade wäga, ja ta pa- lus, et „kaubatoimetaja“ selle heateo teeks ja selle „wabriku“ temale kaupleks. Sel põlnud selle wastu

ka midagi — ainult ühe piikese tingimise pani ta ette: et tema siis, kui Mart selle „wabriku“ ära ostab, oma waewa eest 1000 marka saab. Lühikeste kõhklemise perra jäi Mart nõusse — ja nii lepidi kokku, et „wabrik“ homme õhtul Wanakaewule tuuakse, kus siis Mart tema ära osta wõi ka ostmata jätta wõib. —

Järgmisel õhtul oli „kaubatoimetaja“ „wabrikuga“ ja selle omanikuga kohal. „Wabrik“ oli ka tubli ja igapidi täielik — seda pidi ka kadegi tunnistama — kuid selle eest oli ka hind temal niisugune, et Mart seda kuuldes esimesel pilgul kangeks kohkus...

„Kakskümmend tuhat marka tahate teie selle eest saada!“ hüüdis ta, kui kohmetusest toibus, õiglase üllatuslega. „Minu „wabrik“, mis ära põles, maksis kõigest kakskümmend „renski-rupla“!..

„Wõib wäga wõimalik olla, herra Wanakaew,“ wastas müüja: „minul oli ka kord üks „wabrik“, mis maksis kõigest kaks rubla, — kuid see sünni maksab tõesti kakskümmend tuhat!“

„Wõi ta sul niipalju maksab jah!“ mõttes Mart, mõttes müüjat ühe sugugi mitte kristliku sõnaga õnnistades, ja pakkus kümmetuhat.

Selle peale tahtis müüja minema jätta, ent tuli wärawalt tagasi ja kauplemine algas täie ägedusega. Mart, kel kahju oli „wabrikul“ käest ära minna lasta, kergitas pakutud summat tuhande marga haawal ja asi lõppes sellelega, et ta seitseteistkümmend tuhande marga eest „wabriku“ omanikuks sai.

Mart maksis hinna ja agendi tasuraha wälja, ja mehed sõitsid minema.

V.

Järgmisel päeval tuli Wanakaewule naaberuses elutse saanik, Kääba Jüri, külaraiumise kirwest laenama. Saanud selle, jäi ta veel weidikefeks juttu westma. Jutu keskel tähendas ta juhtumisi: lehes olnud, et Ajutawas Kogus wiinamüügi seadus wastu wõetud ja nüüd olla naabriwalla samogonniketjad hädas: pakkuda „wabrikuid“ müüa, aga ei leiduda meest, kes mõnifada markagi „wabriku“ eest annaks...

„Ei ole meest, kes mõnifada markagi annaks!.. Ja mina ostsin alles eila „wiinawabriku“, andsin kahesateistkümmend tuhat marka!..“ hüüdis Mart kohkudes.

„Mis... mis sa ostsid?..“ küsis Jüri, kellele see awalduis ootamata tuli.

Mart, kes nägi, et nüüd muu miski enam ei aita, sest et ta saladus tahtmata awalikuks tulnud, wõttis Jüri käest kinni ja wiis sinna kus ta uus „wabrik“ asunes.

„Näed!..“ ütles ta. „Aga et sa kellegile ei piikfata — jah see!..“ — ja ta pistis pooletoopi „haljast“ Jürile pikku...

„Oh, kellele mina n'd seda piikfutama lähen!..“ tänas Jüri. „Ah selle eest ja siis andsidki kahesateist tuhat... Aga tubli tükk ikka teine küll!..“

„Ehk tahad ära osta?..“ sõnas korraga Mart, kelle peas uus mõte wilkatas.

„Mh... mis ma n'd ostan wõi...“ sõnas Jüri kaeblikult, „põle ju ta'ga enam suurt tehti ühti!.. Tuleb ju wa kroonuwiin wälja, kes seda samogonni siis weel ostab... pealegi tulla kroonuwiin palju odavam...“

„Kroonuwiin tuleb odavam... Oh, taewas, siis on mu kahesateist tuhat kui tulde wisatud!..“ sõstas Mart ja külm higi kerkis ta otsaesisele. Wälistelt aga püüdis ta rahulik olla ja sõnas põlgawalt:

„Ah, teab, mil see kroonuwiin tuleb: seks ajaks sul ammu oma raha käes ja rohkem ka weel!..“

„Eest ütles, et ta nüüd kohe tuleb,“ wastas Jüri. „Aga no, kuipalju ja siis õige tahaksid?“

„Oma hinna: kahesateistkümmend tuhat...“

„Ei, niipalju ma küll maksta ei julge!“ ütles Jüri.

„No kuipalju ja siis annaksid?“

„Mh... sa saad ka ise suure kahju... ütleme... noh, ütleme — kolm tuhat... ei, olgu neli tuhat, sest „wabrik“ on tubli... Jah, neli tuhat ma annaksin,“ lõpetas Jüri.

„Ei, sellega ma ei müü!“ otsustas Mart järsult ja lõpetas kõnelemise.

(Järgneb.)

—o—

Kuri kukulind.

Rahwausu järele kuulutab kagu inimestele ette, kui kaua nad elavad. Kes kewadel esimest korda käo kukkumist kuuleb, loeb ära, mitu korda kagu kukub enne kui ta waihi jääb: nii mitu aastat saab kuulaja weel elama.

Motto: Kord wandus neiu ära maa pealt käo sugu, kes temast pole pidanud lugu, ja lubanud talle elamiseks ainukeste aasta.

Neiukene, kukulind kewadõhtul narrib sind: sind ta püüab kurwasta, — sellest lõbu tunneb ta.

Igatsedes mõttled ja: „peaks see käoke kukkuma mulle korda wiiskümmend wiis — sellest juba jatkuks siis!“

Wõlmaroog kuid kagu ju: eidel, taadil' lubab ta juu, aastat seitsekümmend, sada, sulle — ainsa aasta aga!..

A. Sakalan.

„Kähmu-Jaani“ äpardus ühel „ehalkäimä“ ööl

(ehk lugu, mille pärast Jaani-Antsu peremees veel tänini wiimsepaewa ootama peab.)

Ma olen kuulnud paljudelt waadet säherdust, et „ehalkäimä“ olewat see kõige lõburikkam „nauding“ just:

ei meeldiwamat enam naudingut sest wõiwat olla, kui kenal suwiõhtul „tädiranda“ tulla...

Ma olen hoidnud ikka nende poole, kes ütlewad, et ainult fakt wõib tõendust tuua loole. — Seepärast jätan, lugejad, te enda otjustada, kas „ehalkäimä“ tõest' nii meeldiw „nauding“ on.

Ja teha wõite seda te fanni põhjal, millega teid allpool kostitan; ta lugu, mille õhwrüks langes kord üks minu parem sõber — nimepidi — Kähmu-Jaan.

Kord, see oli sügisajal, pikksel, pimel ööl, mil ei ole määra taewast wäikwal weel, taewas must on, kui Aadu-taadi leiwakott, tähti ka ei ole ja kuu kui tõrwapott; et kui sattub kogemata sõrm sul suhu — wõid ära jätta ta,

ilm nii pime on, et aru sest ei saa. Ühe sõnaga: et kuratki ei hulguks wäljas wist, — aga Kähmu-Jaan on „eha teel“... (Ent kas ju pole rist?!)

Ühe pere õue tema üles otsib... Oues peaga wastu wärawtulpe mütsib; lähemalt siis tutwust teeb seakünaga, lõpuks kojaukse leiab üles ninaga... Käsilkaudu seinu mööda edas' kabiib, kuni wiimaks aknast kinni nabib.

Käega möödab aknaruute, nende pikkust, fuurust — jostistab siis taja: „Jaan, et wõta julgust! Tagakambri aken see, — kus neiud magawad, — peagi ka sina jooja woodi saad!..“ Surutud siis häälil hüüab: „Kuulge, Mann, Aliise! Wabastage aken haagist, et ma saaksin sisse!“ Aga kambris kõik jääb waikselt, nagu Maano riikis...

Pisut aega ootas Jaan; „põhjanaba“ triikis, sest sealt kohast wihm nii walt pükstest löönud läbi.. „Neiud, magate te tõest' siis — kas te's tunne häbi?! Mina õues, külmetades wihma käes, jaan nohu — teie arwel tuua lasen endal' wiimaks rohul!..“ Aga kambris kõik jääb waikselt — ahwarda wõi palu...

Jaan weel pisut aega ootab; uriseb siis: „Wõtaks kurat kalu!..“

Kui ei tee nad akent lahti — lahti teen siis ise... Olgu nii ehk olgu naa — saama pean sisse!..“ Wõtab taskust noa: murrab, muugib — täitsa „elukutselisi“ wõtteid pruugib...

— Kõlksti! lähed lahti haak — hõisja! tee on waba —

meest ei miski kinni pea: olgu haak wõi taha! „Ilma sinu abita läbi jaan, Aliise!..“

Akna lahti wõtab ta, hüppab kähku sisse...

Jaani-Antsu peremees — walla wagam palwe-wend —

õhtul sängi pugedes, kus ju naine ootas tend, pidas eidel „epistli“, et see täna sandile terwe marga annetand — raiskamise ots kus see! Ole miljonäär wõi ja — wiimaks ikka waejeks jääd,

kui ja iga sandile marga annad keda näed.

Ja mis peaafti weel: rahajumma see nii suur, sandi eksteel'gi wiib — raha on ju kurja juur! — Lõpetanud „epistli“, palwe pika pidas ka, milles patud andeks palus, olla töötas helde, waga... Ja siis uinus rahuga.

Kesköö käes ju. Waikses unes majas kõik on hingamas: eit ja taat ja tütreid kaunid. Ainult kikk weel wiuudas...

Äkki — hirmsa mürtsuga, pörutud saab maja... „Isand, tule appi ja: see wiimsepaewa kaja!..“ ärkab sängis peremees, hirmul tõuseb püsti — ja siis palwes palawas, paneb käed risti: „Eit, kas kuulsid? — palweta! See on wiimne kohus!..“

Kristus tuleb wäega — patused on õhus... Peiu, tule, waata ja — meil weel lampis õli — paremale käele meid, kohtujärjel wali! Taadi kõrwal eidel ka jalad palwes risti, taewa poole temagi ajab käed püsti; tänuauule laulwad nad tubli weerandtundi, et ne' Jeesus armuga annud teada tundi neile, millal tuleb ta ilma uueks looma, oma „arawalituid“ paradisi wiima...

— Seal, wa' tütreid segawad, palwet pühalikku: „Miski asti sahwris wist, äkki ümber kukkus!..“ hüüdsid isal, remal' nad. Need ei taha usku'. Easte ilmlik uskmatus, nendele toob tuska... Aga tütreid waatama, lähewad siiski sahwri — sahwriakna leidwad nad kõigepealt lahti, — leiwaküna küljeli, taigent täis kõik pörand... — „Oi, küll armas „Jeesuke“ siin täna õõsel koland!..“

laujuwad nad naeruga — ja siis läewad tuppä, rääk'ma wanematele „peiu“ wägitempa...

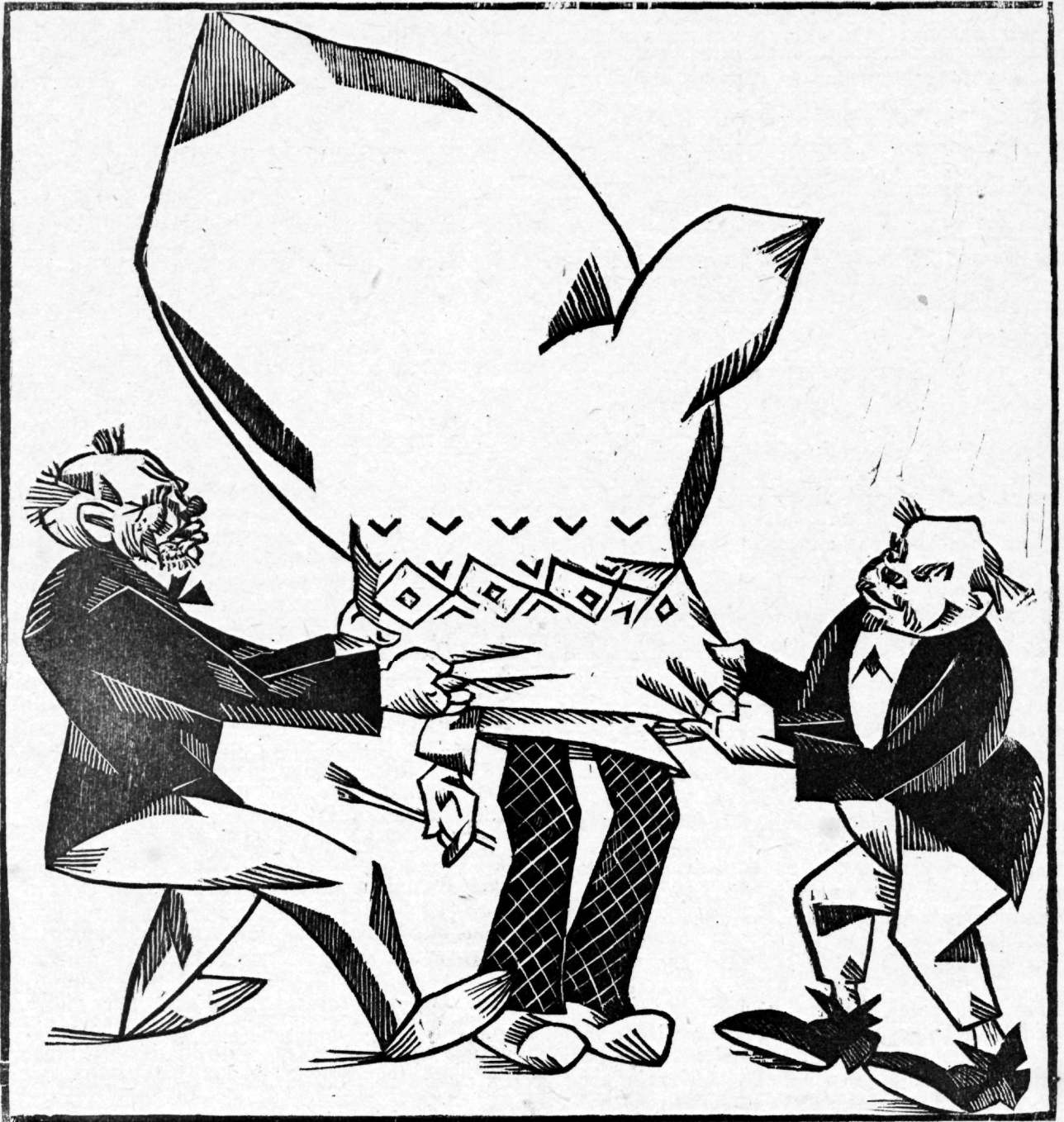
Sest esimesest hirmuhoost, Jaan toibus juba warsti, —

ta tõmbas tuld ja nägi siis, misugust wiha worsti, siin saatus talle annetand... Ta lasi kähku jalga — kui teised „kohtu“ ootel weel, ta juba koju silkas. — Tal jatkus siiski tuju weel, et ennast krititseeri, — ses tegewuses saawutas ta resolutsiooni:

„Mu wälimus on tore tõest' — ei laita seda jaa: — ma nagu leib, mis pagari käest pan'd toorelt lippama!..“

A. Sakalan.

Gori joon. E. I. puul.

Raud ja Bauer: Kunst on üks õrn asi, sellepärast paneme ta ilusti labakinda sisse.

Raha ja mõistus

„Wähe on rikkust, wara ja raha!“
nii terwet ilma ja kuuled hüüdma.
Kõik rohkem raha tahaksid näha,
kõik ainult seda walmis on püüdma.

Kuid kedagi kaebama pole ma kuulnud,
ei keegi tõest kaeba meil seda,
et mõistust tal wähe oleks olnud —
kõik rahul on sellega wäga!

©. E. W.

Gori joon. E. I. puul.

„Faust“ Estoonias.

B. Hansen Mephistopheles'i osas.

Hüüdra.*)

Santastiline nowellett.

Wana kapten astus kõige meriäärsema muuli juure ja waatas ringi.

Sadamawete peeglid kesk sildaderaame peegeldasid õitswa linakarwa sinawaid awarusi. Ääres sildu unesid laewad kuldsed.

Eigemal, hareda wee akwaariumis, uppus sinakjasse sügawusse hull laewade punaseid põhju, millede küljest polnud suutnud ära uhtuda rohelist meri kõntsa Kapi dokkide, Briti saarestikkude ja Hiina sadamate weed.

Kaugemal weepinnal wirwlesid tõrw ja õli kohati pärilmutterpärmendusena.

*) Hüüdra — merimadu.

Wana kapten, kelle liikmeid needis wandaus, waatas tühjusse kahe sinihalli silmaga, mis näisid windunud näol kahena järwena, koetud meritudude glasuuriga.

Too mees oli sõitnud ümber maailma küll Norra purilaewal, mis läbistunud laineid mustena warjena, Inglise aurikul, mille raudsed rinnad wett puruks lituwad kui klaasi, Türgi fregattel, mille pardal tõmmunahksed madrused, peas punased feskid, Hiina tšhonkedel, mis laiali laotud tiibega kui kajakad.

Wana kapten sõstas äkki, kus juures laiusid ta silmad, nagu näeks ta unes midagi hirmust, julma ja kohutawat, sõstas õudsel, wärisewal häälel:

„Merimadu, julm hüüdra!“

Istus siis ühe posti juurde ketile, millega üks barkas posti külge ketitud, ja mõtiskiles. Es

aga, merel, peegeldus päike laines, kus jädeles kui kulduside mäng.

Uuesti sõistas kapten:

„Hüüdra, julm hüüdra!“

Ja äkki lõi ta pähe mälestus kui kiil. Kan-gastus mõttemerel marude legioon. Udud ujusid kaugel kui laewad — mustad kirstud. Merel, mis wahupäine kui halli peaga rauk, lõi ühes-alla kui kogu maailma puls. Laew aga loowis merel kefs randu, et ei tabaks teda hawaaria weelaluste karide poost randadel.

Wana kapten äigas käega üle otja. Ta mäletas: too ei olnud kesk Antilli saarestiku orkaane, ei olnud kesk Meriko lahe raju — too oli Norra ranna ja Jutimaa poolsaare wahel.

Wett woolas ülalt alla, woolas lõpmata, lan-ges ühes äikestega. Kumises kõrwus kui kano-naad, kumises, kui oleks kalgult hulks kiwe mü-rinal alla langenud. Laew aga wankus, kõikus kui tugewalt hoopidest. Ta liikmed raqisid kui tugewalt pitsituulist.

Äkki ahastaw laewapoisi karje:

„Hüüdra, hüüdra!“

Kogu meeskond, kes tekil wiledas töötuses, wirgus kui unest, waadeldes ringi imetusilmel. Ja nüüd nägid kõik, kuis laewa kohal awatud hiiglasuu, suu hiigla-merimaa peas, kes oli oma hiigla-angerjakeha tõmmanud ringi ümber laewa, et ragisid kõik poordid.

Ja karjus kogu meeskond, karjus kui üks ahastaw suu:

„Hüüdra, hüüdra!“

Siis walitses waikus, waikus, kui oleks tõst-nud surm oma jala laewalaele. Kõik püüsid paigal, kui oleks liigetesje tina kallatud. Ümber, kaugel aga kohas meri, kohas, kui oleks see surma sõlm.

Ja kuulbus weel kui meeskonna hirmu was-tukaja, hirmunud jungi karje:

„Hü-ü-ü-dra-a-a-a!“

Siis kui mingi tõuke sunnil hakkas elama kogu meeskond: püüdis leida pääseteed igauks! Ent wõimata oli see: oleks olnud meeletus laskuda merre päästepaate üle hüüdra keha, mis põimu-nud ümber laewa mitmes ringis.

Ja nii jookstes meeskond tekil sinna-tänna, jookstes meeletuna, hullustawana, püüdes peituda laewaruumi, kajutisje, koikude alla, kapidesse ja söekastidesse. Oli saawutanud oma täiuse surma-hirm.

Merimadu aga litsus laewa, et wõis lõhkeda laewatekk kui jääkaan weesurumistest. Ent oma hiiglalõugega hammustas ta puruks taakelwärgi, bisan-masti, kuna terweil mastel blokid kõikusid purustud köitel kui kella pendlid.

Seal rakfatas bugshpriet ninas.

Juba arwastid kõik, et seisawad ühe jalaga kaduwiku kuristikku äärel. Ja omastid nende filmis kõik elawad kujutlused hana kuju. Ja kõige hul-lem oli see: nad pidid hukkuma laewal kui lin-nud püütses, mille saawutanud kass!

Ei tea, kui kaua oleks wõinud jatkuda see hirm, see julmus, kui äkki see sama laewapoiss, kes kuulutas hüüdra ilmumist, poleks hüüdnud lapselik-ülemeelikul häälel:

„Hüüdra laskus merre, kuulge — hüüdra las-kus merre!“

Ja waatafid ringi merimehed, kes olid jää-nud tehile, ja ei näinud midagi peale kohutawa, mäsjava wihase mere. —

Wana kapten äigas üle otjaeise. Kuhu sai hüüdra? Laskus tõega merre? Wõi ei olnudki hüüdrat? Oli waid nägemus, mis julmal hetkil ühe nähtud — sai õudsel hetkil kõigile nähta-waks?

Wana kapten wangutas pead. Oli kadunud mälestus. Nägi oma ees merd, mis uinus rahuli-kuna kui süütu laps. Ohtu päike aga peegeldus laines, mis kui peeglid seatud üle hallide, — ja nii näis, kui kõiguks tuhat halli ja jädeleks tu-handes hallis tuhat päikest.

Seal-teal sõitsid üksikud paadid lõbusõitjatega kui ujuwad korwid täis lilli. Mõlad walgatasid kui kandiliseks lühwitud klaaspulgad.

Wana kapten tõusis ketilt.

Charles.

—o—

Raha.

(Naljand.)

Charles.

Motto: Rahamehed, kes lae-nab waejele neiule 2000 marka?

Kui Luise „sisse!“ hüüdnud, astus tuppä kõ-hukas isand ja küsis:

„Wabandage, kas siin elab neiu, kes soowib rahamehelt laenata 2000 marka?“

„Siin, siin,“ hüüdis Luise elawalt. „Olge heaks, istuge! O, kui raske on elada!“

„Tõhin enmast tutwustada — mu nimi on Rimmelgas,“ lausus rahamees istet wõttes. „Teie tahate muidugi edasiõppimiseks?“

„Ja, edasiõppimiseks... Mul on kolme kuu üür wõlga... Köht uriseb sees kui Türgi trumm.“

„Miks siis just kui Türgi trumm?... Eesti trumm, ütlege parem.“

„Minugi poolest olgu Eesti trumm... Aga ma wõin ohwerdada oma süütuse lahtipuhkemata õit sellele, kes mind aitab hädas...“

„Siis, teate mis, aulik preili, lähme kuhugi, hotelli wõi...“

Luise teeb tõrjuwaid liigutusi: „Mis te minust arwate? Ma ei ole niisugune naisterahwas...“

Rimmelgas tõuseb püsti. „Kui ei ole, siis ei ole... ma ei wõi siis ka laenata... Jumalaga!“

Kui Rimmelgas lahkus, jookseb Luise taas ringi, haarab kübara ja hüüab teise tuppä:

„Ode Juuli — mul on kunn! Ta laenab —

lähem raha järele, kui keegi uus tuleb — palu oodata!”

Luiſe lahkus toast, kuna teisest toast kuuldu: „Käi põrgu!”

Natuke hiljem tuleb tagatoast esile Juuli ja sõnab: „Pani lehte kuulutuse, et rahamehed, laenake waesele neiuale nii ja nii palju — ja nüüd muudkui tulewad ja raba kui raha, ei nüüd — raha kui raba... Aga mina? Kas ta mulle penni annab? Sigo näitab!”

Samal hetkil koputatakse ja kui Juuli „sisse!” hüüdnud, astub sisse kõhukas isand.

„Kas siin elab Luiſe Mardik, kes raha soowib laenata?” küsib ta. „Ma olen rahamees Klemmer.”

„Siin, siin,” wastab Juuli pahaselt. „Luiſe siin ja Luiſe seal! Aga mina?”

„Teie oletegi?” küsib rahamees. „Soowite edasiõppimiseks?”

„Mina mitte — mu sõbranna! Wõi edasiõppimiseks. Hahaha!”

„Miks te puudustkannatajast naerate?”

„Miks ma siis teda ei tohi naerda? On ta mõni Under või Koidula? Tänan teid. Tunnen teda liiga hästi.”

„See on hea,” lausub rahamees. „Siis teate waga hästi, kas ta tõega puuduses on?”

„Puuduses? Luiſe? Olete aga lapselik! Ta ütleb seda igale rahamehele. O, kui raske on elu! Kõhtus urisewad kui nälginud koerad jne. jne. Annan oma pühkuseie teile... Tasuks muidugi raha eest... Mõistate?”

„Mõistan, mõistan — ta on petis.”

„Nimelt petis,” lausub Juuli. „Kuulen trepist samme — seal ta tuleb wist! Wabandage!”

Juuli ruttab teise tuppa. Uksest astub Luiſe sisse. Ta peatab imetledes.

„Ma olen Klemmer,” lausub rahamees. „Olen rahamees.”

„Aha,” hüüab Luiſe. „Istuge! O, kui raske on elu!”

„Kõhtus urisewad kui nälginud koerad... Soowite mu puhtuse õit?” pilkab rahamees.

„Mis? Kust teie seda teate?” imetleb Luiſe.

„Kust ma tean! Tean... tean, et teie mingi puudustkannataja ei ole, waid seda oma äriks teete, mis puuduse all etendate... Jumataga!”

Ärimees lahkus, paugutes ust. Luiſe ruttab teise tuppa ja karjub Juulile:

„Sa oled häbemata... näru! Sa oled talle kõik ära kõnelenud... Ma ei wõta enam ühtki rahameest wastu — mine ise, kui kade oled, et ma raha saan.”

Sel silmapilgul kuuldu koputus eestoas. Luiſe wiskab enda jonnakalt sängi. Juuli ruttab ette-tuppa. Seal on juba uus paks isand ees ja tutustab:

„Olen rahamees — Ojasson... Siin soowib neiu edasiõppimiseks?”

„Siin jah!” wastab Juuli. „Mina soowin.”

„Teie? Mis te õpite?”

„Kõrti keetma! Maru polkat tantsima... Paljugi, mis õpin...”

„Aga kui ma selleks raha ei laena?”

„Siis poon ma enese üles! Jumala eest! Wiskan enese aknast alla... Tapan end...” Ja Juuli haarab wõõ oma ümbert ja asetab ühe konksu otſa seinale.

„Pidage! Pidage!” hüüab rahamees. „Ma ei wõi näha, kuis naisterahwas tapab end minu pärast...” Ja rahamees kisub Juuli rihma juurest eemale.

„Ma ei wõi rahata elada! Ma joon kihwti,” ja Luiſe haarab lähedalt lauast pudelikese ja lonksu! neelab tühjaks, enne kui rahamees takistada jõuab.

„Mu jumal!” hädaldab rahamees. „Mis nüüd? Mis nüüd? Ärge surge! Sätkke mu rahakott! Wõtke — jääge äga ellu!”

Juuli haarab rahakoti ja karjub: „Kihwt mõjub! Kihwt mõjub!” ning tormab tahatuppa. Rahamees jookseb ahastuslikult ringi. Seal astub Luiſe tuppa ja naerab:

„Hahaha! Wat kus kawalpea! Hehehe!”

„Olete mõistuses?” hüüab rahamees. „Sinna tuppa kust tulete, jooksis enesetapja surema. Ja teie naerate?”

„Miks ma ei pea siis naerma, kui ta teid häledalt pettis, et aga raha saada?”

„Kuidas pettis?”

„Ma waatasin luku august... Ta lubas puua, kuid see nael, kuhu wõõ asetati, waadake, see nael käib seinast wälja...” Ja Luiſe wõttis seinast naela, mille otſas rippus wõõ, ilma waewata sõrmede wahel. „See on tema meetod, kuidas raha petta, sest et kui ta oleks rippuma hakanud, oleks nael seinast wälja karanud ja ta oleks niisama elus kui teiegi.”

„Aga kihwt? Jumala nimel, aidake, laske mind sinna, ta sureb.”

„Ah kihwt?” naeris Luiſe, wõttes maast tühja pudeli, „seal oli wesi sees.”

„Kurat!” hüüab Ojasson ja sülgab. „Siis pettis ta mind!”

„Ja, seda teeb ta alati, kui rahamees tuleb mulle raha tooma, aga mind ei ole kodus...”

„Siis olete dieti teie puuduses?”

„Mina jah! O, kui raske on elu! Kõhtus urisewad kui nälginud koerad! U-u-u!” Luiſe pühib pisaraid.

„Taewa nimel,” hüüab Ojasson, „ärge nutke! Ma ei kannata naiste pisaraid... Sätkke mu hobenupuga kepp, sest mu raha on selle käes seal, aga ärge nutke...”

„U-u-u!” hakkab Luiſe weel enam nutma. „Kõht uriseb kui Türgi trumm... u-u-u!”

„Halastage!” hüüab Ojasson... „Oh need pisarad! Need pisarad! Ärge nutke! Sätkke mu kübar — ainult ärge nutke...”

„... uu-uu-uu!” hoigas Luiſe.

„Halastage, naiste pisarad!” hüüab Ojasson meeltheites. „Ma ei wõi näha, kuis naisterahwas

Gori joon. E. I. puul.

Karskusetöö ehk moodne külpiane.

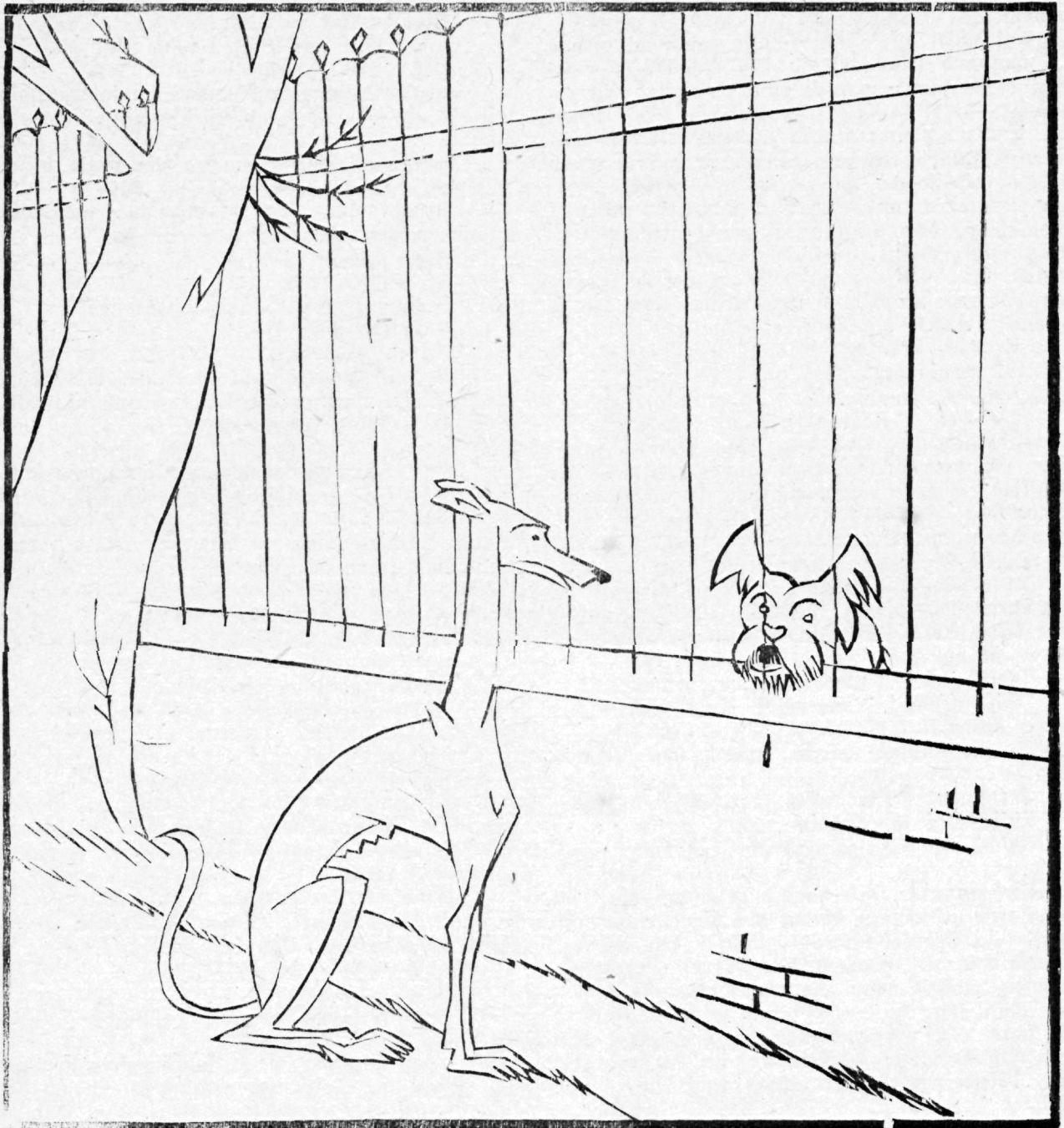
nutab meeltheites — jähke mu pintšak, jähke mu püksid! Ostke leiba ja elage õnnelikult!”

„... uu—uu—uu!..“ hoigab Luise, aga rahamees, kes pisaraid ei kannata, kisub ühe hilbu teise järele ühes saabaste ja sokkidega ning pistab jooksupjalga waeste õnnetute neiude korterist välja — ihualasti.

Sügaw mõte.

Kõige filmapaistvam wahje inimese silmnäo ja pükste istmekoha wahel on selles, et kui kellegil hakkab elus wahje aprasti murema, siis filmnäole heituvad tumedad warjud, pükste istmekohst aga hakkab läikima.

Gori joon. E. I. puul.

Kewadene draama.

Kiri Tartuff.

III.

Ent waata, kui ma seda kirja kolmandat järke kirjutan, leiati korraga, et kewade juba kätte jõudnud. Kena isand see kewade! Tõesti! Ilma

kellelgi luba küsimata, paneb end maksma kui ainuvalitseja. Ka Tartuski. Sulas uulitsail kahe jala paksune jääkord, mis sinna lumest talwe jook- sul tekkinud, sest Tartus on mood pühkida lund trotuaarilt ikka hobusteele, nii et see lõpuks muu- tub kumeraks kui wall. Ja kui siis mõni hobune

oma rege küllalt otsekohse selle walli tipul ei wea, hakkab regi libisema, libisema ja libiseb trotuaarile.

Ent nüüd on kõik see jälle kadunud, hobusteid wajunud trotuaaridega ühehõrgusiks. Toome-mägi wabastunud walgest rüüst ja seisab katmatuna wanatüdrukuna — puuder on näost kadunud. Ent juba on märgata noorendamise ettevalmistused. Puud kattuvad pungega ja koltund muru wärske rohelisega. Wanad naised küüriwad hoollega puiesteid talwiselt kõntsaft, küüriwad nii puh-taks, et löö kas tantju. Ja kewade linnud tiir-lewad puudeladmul ja ehitawad omale peji. Need armsad linnud! Kui palju neid on. Terwe Toome-mäe põhjapoolne osa kihiseb. Mine kas wägise sentimentaalseks...

„Kraaks, kraaks.“

Kui armas laul...

„Kraaks, kraaks.“

Eh-eh-hee... Neid nimetatakse waresteks — wõi hakkideks — tont seda teab, loomade tund-mises olen ma nõrk. Ja kui laulab niisugune ar-mas linn, milks ei peaks minema õrn süda senti-mentaalseks... Walad kuuni pisaraid, kui istud wara hommikul puiestee pingil, nägu kullatud tõu-swa päikeste kiirtest, — nutad õhkad:

„Kui ilus, kui armas!.. Oh — ah..“

Surud käe wastu südant:

„Mu süda!.. Mu süda ja tõusew päike!..“

Oh — ah..“

Tõstad käed taewa poole:

„Oh taewas!.. Taewas!.. Sa oled taewa

karwa sinine kui wotipõhki... Ah — oh..“

Ja siis kuulad wareste armast laulu ja pa-jatad:

Ent kurat wõtku kõiki warseid!..“

Sülitad ja lähed koju.

Wõtad raamatu ja hakkad puurima. Puurid.

Uurid.

Loed tunni. Loed kaks. Lehekülg läbi. Ent siin tõuseb uudishimu, mida küll lugesid. Ja loed uuesti. Ja siis jälle uuesti. Mõtted kui waresed puudelatus — lendawad, kraakswad, keerlewad. Lasewad wahest pesja ja tõusewad jälle lendu. Kui rumal lugu küll, et eksamid kewadel. Wõiksid olla sügisel. Ei, tont wõtku, see oleks weel hal-wem. Wõiksid olla talwel. Ei, ka see ei lähe. Hm... Neid poleks küll üldse tarwis! See juba lähleb.

Saatust on aga armuta. Ja sa pead õppima. Ja loenguil käima.

Istud auditooriumis. Peale sinu weel paar, kolm inimest. Istud ja kuulad.

Ütleme, et loeb näituseks Uluots. Ninal tõlla-rataste farnased prillid. Keerab enese ülesse ja hakkab pajatama. Kõne jookseb, tungib, tükib edasi, leiab korraga tõkke eest, otsib möödapääsu teed, purtskab uue hooga edasi kunni järgmise tõk-keni. Ja hää! woolab ühetasafelt, monotoonselt. Hakkab waikselt peale, kaswab, paisub — pai-sub kunni loengu lõpuni. Ent inertjia jõul kestab

ka peale lõppu edasi, sõna sõna otsa kõige kiire-mas tempos, sest aeg on raska ja tund lõppenud.

„Ainult paar sõna.“

„Lähleb wiis minutit, kümme minutit.“

„Weel ainult paar sõna...“

Ent kuulajad ei püsi enam kuulata. Akadee-miline jalgade sahin teeb akadeemilisele loengule lõpu.

Ja juhtub siis, et tuleb sulle peale loengut kaaswõitleja koridoris wastu ja hüüab:

„Armas sõber, ma jään loengule kaks tundi hiljaks, millest kõneldi?“

Sügad kukalt, mõtled.

„Ah millest luges wõi?“

„No-ja, muidugi, sa ju kuulasid?“

„Kuulasin ikka küll.“

„Millest loeti siis?“

„Wist Rooma õiguse ajalooft... Ei, õiguse teooriaft wist... Ei, siiski Rooma õiguse ajalooft... Wõi oli see õiguse teooriaft...“

„Täna pidi loetama õiguse teooriaft.“

„Ah, no-jah, siis ta ikka oli õiguse teooriaft...“

„Seda tean ma muidugi, aga mida just loeti?“

„Hm — ja... Ei tule meele... Ah-soo, jah...“

Waata, seal oli niisugune lugu, et wõib omandada niisugust asja, mida sa sugugi omandada ei taha... Näituseks, on mõni wanatüdruk. Wanatüdrukul on palju koeri. Ta armastab wäga koeri. Ja kor-raga signewad nende koerte peale matkad... Et koerad wanatüdruku omad on, siis on ka kõik nende saadused wanatüdruku omad... Tähendab, ta ei taha putukaid, aga need on siiski tema omad.“

„Ja muud midagi!“

„Mh... Muud ei tule praegu meele... Kas tead — ilusad wannid läksid täna auditooriumi akna alt mööda. Üks nägi mind ja punastas... Oi, kuidas punastas!.. Ma oleks ta armastuse wäraft ära sõõnud!“

„Täna siis maksis ikka loengul olla.“

„O—o, muidugi! Loengutel käimine on igatahes wäga tähtis. Wäga tähtis!“

O-jah.

Nii.

Läksin tuttawat kaema. See tutaw oli noor kunstnik. Joonistas kui kuriwaim. Need joonis-tused pidid igatahes wäga suurewäärtuslised ole-ma, sest mina ei saanud neist midagi aru. Kõik-sugu futuristlike, expressiunistlike ja tont teab mis-istlike joonistustega olid ta seinad üle külwa-tud — all olewa tapeedi puuduste katmiseks, nagu ta tõendas.

Jõudsin sõbra man. Koputasin. Ei midagi. Koputasin uuesti. Ikka ei midagi. Koputasin weel kord.

„Kes saatan see lõhub,“ mürises kärisew hää! kuskilt kaugeft, kui hauakoopast. „Muidu ei oska sisse tulla!“

Katsusin ust. Oli lahti.

Astudes tuppa peatasin üllatuli. Kõige eisteks torkas silma laud, mis keeratud jalad püsti. Jga

jala otsas oli sokk või saabas. Seina ääres olid hunikus püksid, palit ja muud riided. Ent ühes nurgas oli selili kapp. Toas polnud näha inimese hingegi.

„Tere,“ sõnasin.

„Tere,“ mürises saladuslikust kohast vastus.

„Kus sa oled?“

„Kas see tähtis on?“

Ja nende sõnadega awanes selili lamawa kapi uks ja sassis pea pundunud silmadega tuli nähtawale.

„Mis sa kolistad hommiku wara!“

„Pardon, kell on 1/21. Aga ... mh ... mis pagana pihta see siis tähendab?“

Sõber ajas end istukile ja hüppas kapiist wälja.

„See tähendab seda, et ma täna öösel kell kuus koju tulin ja siia magama heitsin. Tuba oli külm kui põhjanaba ja waata, siis tuli mul idee — suurepärase idee — kappi magama heita...“

„Aga mis see siis tähendab?“

Näitasin laua jalgade otsta kuiwama pandud sokkide ja saabaste peale.

„Ah need wõi?.. Kõik sind ka huwitab!..

Taewas halasta, kas tohib inimene nii uudishimuline olla!.. Need — need panin ma sinna kuiwama. Wõi kuhu pidin ma nad kuiwama panema, kui nad märjad olid?.. Kas olesid ja parema kohta leidnud?.. Ehee, waata — see on minu idee!“

Kehitasin imestanud õlgi.

Sõber kehitas aluspüksa ja kändis tähtsa näoga mööda tuba edasi-tagasi.

Siis jäi ta seisma ja pahwatas naerma. Naeris, et kõweras.

„Sa, sõber, oled mõned oma kruwid wist küll lahti põrutanud!“

„Ah-ah-haa, oota, ma jutustan, ah-ah-haa,“ naeris ta. „Kas sa ei soowi istuda. Istu kapi weerele. Toolidest ei ole mul enam ükski terwe.“

Istusin.

„Olin eila pidul,“ pajatas. „Mina ja weel mõned. Okkupeerisime puhwetis laua ja istusime. Tellisime endike kõike, mis puhwetis leibus.“

„Oled sa hull,“ hüüdsin. „Sul pole ju Kristuse pennigi.“

„No-ja, mis siis, et ei ole! Teistel polnud ka.. Ära sega wahete. Las' ma jutustan. Sõime, jõime, laulsime; lõbu oli laialt. Ja waata, siis lähenes see hirmus moment — arwe õiendamise...“

„No-waat'...“

„Ära sega wahete, pea suu kinni ja kuula. Siis leidsime idee. Kunstnik Saba läks tähtsa näoga ühe rahamehe juure ja palus teda meie lauda, lest meie walmistada kõige suuremat lõbu, temaga kokku lüüa. Tuli. Kutustime weel mõned rahamehed. Tellisime uued portsjonid ja uued wiinad. Jõime nende terwiseks, olid waimustatud! Meie tähepanu, sel on ikka wäärtust!.. Ja lõpuks kadusid meie mehed kõik laua äärest ära. Jäime ainult mina ja Saba. Laskisime neid elada lõpmatuseni. Ja nemad meid. Kõige ülawamal tu-

jul läks Saba muusikat tellima. Lüks ja kadus. Ah-ah-haa... Ja siis läksin mina teda taga otsima... Ah-ah-haa... Oh-oh-hoo... Lüksin ... läksin ... läksin...“

„Ja läksidki.“

„Lüksingi... Ah-ah-ah-haa.“

Sõber sai naerukrambid. Hoidis kõhtu kinni ja siputas jalgega.

„Aga rahamehed tunnewad teid?“

„Ei tunne, ei tunne... Ah-ah-ah-haa... Mitte kedagi ei tunne... Oh, ma suren naeru pärast... Mina olin suremata kuulsusega maalikunstnik Bartolomeus Pinuwari... Saba oli Timotheus Händ... Ah-ah-ah-haa...“

Tol momendil koputati ukse peale.

Sõbra naerukrambid olid silmapilk kadunud... Tuule kiirusel kadus ta kappi.

„Ütle, et mind kodus pole... On wälja läinud... On haige... Ära furnud... Ütle, mis tahad!..“

Awasin ukse. Seal seisis keegi mees.

„Siia saadeti üks kiri. Olge head.“

Kapi uks lendas lahti.

„Mis, kurat, kiri! Anna siia... Austatud hr. X... Klambrites — Pinuwari... Waata kuradid... Mh... Teie õiendamata arwe wõtsin oma wastutusele ja paluksin peatselt ära tasuda. Arwe siia juure lisatud. Austusega N., pidukorraldaja S.“

Sõber wajus korraga kokku kui püssist lastud.

„O-oh,“ ägas. „Pidukorraldaja tundis mind... Selle unustasin... Ä-äh!..“

Ja siis sai wihaseks.

„Lurjused!.. Top neid oma lauda, jõdda, jooda ja ei wõi arwetki wälja maksa... Kõrilekajad... Ja mis kuradi jaoks siis minule arwe saadeti, ega mina seal üksi polnud!..“

Sõber hakkas saapaid jalga rebima.

Püüdsin sõpra trööstida. Ent kui see ei aitanud, lugesin paremaks lahkuda.

Tänawal pakkus poiss wärskeid kewadelilli müüa. Poisil olid terased silmad ja julge kõne.

„Hm... Noormees, ma soovitaksin sulle mehe, kes kõik su lilled korraga ära ostab. Waata, mine siia majasse, tuba nr. 11, seal saad kõhe kaubast lahti...“

Kahe minuti pärast tormas poiss suure kiiruga majast wälja, hüüdes kellegile üle õla:

„Katsu saapaga wistata! Eks katsu!.. Katsu, katsu... Wiska...“

Ent saabast ei wistatud.

Jr.

Giendus.

Läinud aasta juuni kuul ilmus „Meie Matsis“ nr. 71 kirjatükk „Rakwere araablasted — teine öö“. Oiidame siinkohal, et etteöõdud asjaolud tõele ei wasta ja mõnede isikliste õõrumiste mõjul, mis toimetusele mitte teada ei olnud, tahtmatalt lehte satustid. Ühtlasi teatame austatud lugejatele, et süüdistuseasi „Meie Matsi“ wastu lõpetatud on.

„Meie Matsi“ toimetus.

Gori joon. E. I. puul.

Imelik.

„Njemad karjuwad, et miina jolen sjuure koha pial ja ei mõista mitte sjee riigikeel! Aga et miina sjee töö ei mõista, sieda nemad ei rjäägi!“

Järgmine „MEIE MATS“ nr. 16 ilmub laup. 14. mail.